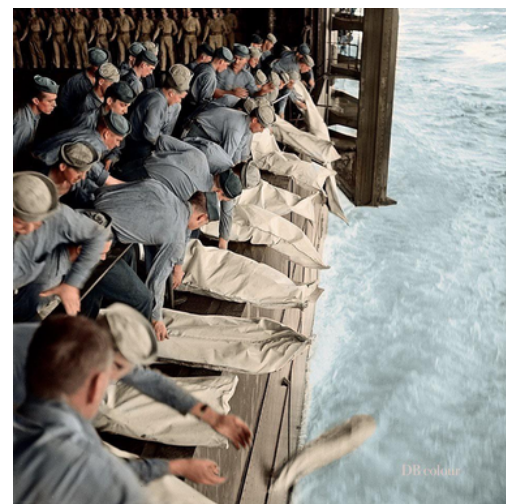

קיצור מלחמת העולם השנייה

מלחמת העולם השנייה הייתה המלחמה הגדולה ביותר בהיסטוריה האנושית שנמשכה בין השנים 1939-1945, הקיפה כמעט את כל העולם, כללה את גיוסם של מאות מיליוני בני אדם והובילה לכ-64.5 מיליון אבידות בנפש, יותר מבכל מלחמה אחרת (בממוצע כל יום במהלך שש שנות המלחמה נהרגו כ-27 אלף איש!). כמעט כל מדינות העולם השתתפו במלחמה בצורה ישירה או עקיפה. המלחמה התחוללה באזורים נרחבים על פני כדור הארץ. במהלך מלחמת העולם השנייה התרחשה גם השואה - רצח עם שיטתי בו נרצחו על ידי הנאצים ועוזריהם כשישה מיליון יהודים מאירופה ומצפון אפריקה. המלחמה העולמית אפשרה לנאצים להחריף באופן קיצוני את פעולותיהם נגד היהודים: ריכוזם בגטאות ובמחנות, ושילוחם למחנות השמדה לצורך רצח עם שיטתי והשמדה המונית, שבוצעו מתוך קנאות אידאולוגית אנטישמית קיצונית. בשורות הבאות ננסה לשרטט במשהו את הלך הדברים..

חיילי הצי האמריקאי קוברים ביס את חבריהם, סמוך לסייפון, 1944.

חווה ורסאי 1919

חווה ורסאי היה הסכם שלום, שעליו חתמו לאחר מלחמת העולם הראשונה ממשלות הצדדים שלחמו בה. חווה ורסאי הטיל את האשמה של "המלחמה הגדולה", מלחמת העולם הראשונה, על גרמניה ובעלות בריתה. בהסכם נקבע שהן האחראיות ל"אבדות וההפסדים כולם, שנגרמו לבעלות הברית ולידידותיהן, בעקבות המלחמה שנכפתה עליהן בהתקפת גרמניה ובעלות הברית שלה". בין סעיפי ההסכם היו תשלום פיצויי עתק ליריבותיה של גרמניה במלחמה, העברת מפעלים ושטחים רבים מגרמניה למדינות המנצחות במלחמה, הגבלת עוצמת הצבא הגרמני, פירוק ביצורים ואיסור על בניית אחרים, השמדת כלי נשק וצוללות ועוד. חווה ורסאי וסעיפיו הקשים כלפי גרמניה נחשבים לגורמים משמעותיים ביותר בעליית הנאצים לשלטון בה ובהמשך גם לפריצת מלחמת העולם השנייה. בין הסיבות היה התווה ובווהו שנגרם בגרמניה בשל ההתמוטטות הכלכלית הגרמנית שגרמו תשלומי הפיצויים הכבדים שגרמניה נדרשה לשלם. אבל בראש ובראשונה השפיעה תחושת ההשפלה של הגרמנים, שמצאו במפלגה הנאצית את מי שיחזירו להם את הכבוד שאבדו בוורסאי.

אולם האמנות שבאלזון ורסאי
בו נחתם ההסכם והכאן שמו

"סכין בגב האומה"

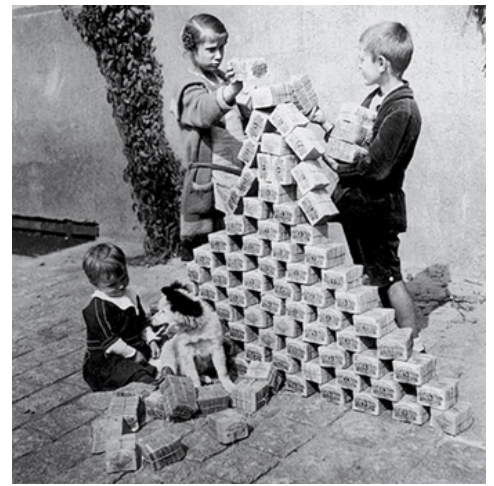
בין סוף מלחמת העולם הראשונה בשנת 1918 ובין עליית הנאצים לשלטון בשנת 1933, גרמניה הייתה רפובליקה דמוקרטית לכל דבר. אולם, ניסיון דמוקרטי זה נמשך 14 שנה בלבד ונכשל עקב מתחים גדולים בתחום הפוליטי, החברתי והכלכלי. מפקדי הצבא, שרצו להתחמק מאחריות למלחמה ולתבוסה, טענו כי הצבא מעולם לא נוצח. הם הטילו את האחריות לתבוסה על הממשלה החדשה שחתמה על הסכם שביתת הנשק. טענות אלו הצטרפו לרגשות המרירות והאכזבה מן המלחמה ומתוצאותיה ששררו בלבם של אלפי חיילים גרמנים ששוב מן החזית והיו למובטלים. חוגי הימין בגרמניה יצרו מיתוס בדבר "תקיעת סכין בגב האומה", ולפיו האומה הגרמנית והצבא היו מעוניינים להמשיך להילחם, והיו אף מסוגלים לנצח, אך חוגים תבוסתיים ולא פטריוטיים בעורף - ובראשם סוציאליסטים, קומוניסטים ויהודים - מנעו זאת. כך החלה לחלחל לתודעתם של רבים מאזרחי גרמניה הדעה כי מדינתם לא נוצחה בשדה הקרב אלא אוּלְצָה להפסיק את המערכה בגלל בגידה מבפנים.

אלוה אנטישמית מ-1919. 12,000 יהודים מתו כאלוהים למען
אלוה בקרבות מלחמת העולם הראשונה ובכל זאת רוב העם
האלמוני קיבל מיתוס זה כעובדה. לאחר עליית הנאצים
הנאצית, לטראן זכתה אגדת "הסכין בגב" לאישור ממשלתי
רשמי כשהסכה לאלוהים אלוהים האמיתי של אלוהים בבית
הספר האלמוני

עליית הנאצים לשלטון 1933

משבר כלכלי, שפקד את גרמניה בראשית שנות העשרים, החליש את רפובליקת ויימאר. על הממשלה החדשה הוטל לספק מקומות עבודה לחיילים המשוחררים, לסייע לנכים ולפצועים, לשקם את התעשייה ולהתמודד עם מימון הוצאות המלחמה ותשלום הפיצויים. פעולות אלו הצריכו השקעות כספיות גדולות. הדרך העיקרית למימון ההוצאות הייתה הדפסת כסף, ופעולה זאת האיצה את האינפלציה. בשיא המשבר הגיעה האינפלציה לכ- 2,500 אחוזים בחודש. בסוף שנת 1923 הגיע שער הדולר ליותר מארבעה מיליארד מארק! בשל האינפלציה המסחררת קיבלו העובדים את שכרם מדי יום, ואחר כך אפילו פעמיים ביום. האינפלציה שיבשה את החיים בגרמניה. היקף המסחר ירד, והייצור הצטמצם. הכנסות השכירים, בני המעמד הבינוני, נשחקו בהתמדה - ורבים מהם הגיעו עד חרפת רעב. מספר המובטלים גדל - עד 3.5 מיליון מובטלים בדצמבר 1923. בעלי חסכונות איבדו בן לילה את ערך כספם. אווירת ייאוש שררה בקרב האזרחים, והיא לוותה בגל התאבדויות.

חיילי ה-3 האמריקאי קוברים בים את חבריהם, סמוך לסיאטל, 1944.

1938 הילר איש הפנה של האזעין טייט.

אדולף היטלר, חייל משוחרר שנפצע במלחמת העולם הראשונה, הצטרף ב-1919 אל קבוצה קטנה ושולית שהפכה מאוחר יותר למפלגת הפועלים הגרמנית הנציונל-סוציאליסטית. בתוך זמן קצר, ובעזרת קבוצת פעילים הפך היטלר למנהיגה וגיבש את היסודות הגזעניים והאנטישמיים במצעה. ב-1923 נעשה ניסיון לבצע הפיכה ולתפוס את השלטון במינכן אך הניסיון נכשל. היטלר נאסר ובזמן ישיבתו בכלא כתב את ספרו הארסי מיין קאמפף ("מלחמתי"), שבו הכתיב את רעיונותיו על תורת הגזע ועל השתלטות הנאצית על העולם כולו. היטלר הבין שעליו להיאבק על כיבוש השלטון בדרכים הלגיטימיות שהעמידה לרשותו הדמוקרטיה, אם כי הוא ועוזריו הצהירו בגלוי שהחירויות הדמוקרטיות הן רק מכשיר שבעזרתו הם מבקשים להגיע לשלטון. לאחר שחרורו אורגנה המפלגה מחדש. בבחירות 1924 לרייכסטג - הפרלמנט הגרמני - השיגה המפלגה הנאצית 3 אחוזים בלבד מקולות הבוחרים. המפנה קרה במערכת הבחירות של שנת 1930, הראשונה לאחר פרוץ המשבר הכלכלי הבין-לאומי. הנאצים זכו במפתיע ל-18.3 אחוזים מן הקולות וקיבלו 107 צירים ברייכסטג. ביולי 1932 (עם 230 צירים) היו הנאצים לסיעה הגדולה ביותר ולכוח פוליטי דומיננטי. כיבוש השלטון התבצע אם כן באורח דמוקרטי. הנשיא פאול הינדנבורג הטיל על היטלר את הרכבת הממשלה וב-30 בינואר 1933 הגיע היטלר לכס השלטון.

למרבה הפרדוקס צמחה האידאולוגיה הנאצית דווקא מתוך גרמניה ומן העם הגרמני שברבו שאפו היהודים להשתלב. בשנות השלושים של המאה העשרים התגוררו בגרמניה כ-500,000 יהודים, פחות מאחוז אחד (0.8 אחוזים) מכלל האוכלוסייה. רובם ראו את עצמם פטריוטים נאמנים המחוברים בשפתם ובתרבותם אל אורח החיים הגרמני. ב-1 באפריל 1933 הוכרז יום חרם כללי נגד יהודי גרמניה ובו ניצבו משמרות של הס"א לפני חנויות ועסקים בבעלות יהודית ומנעו כניסת קונים. לאחר כשבוע נחקק **החוק בדבר החזרת הפקידות המקצועית על כנה**. החוק נועד לסלק מן השירות הציבורי פקידים ממוצא יהודי ומי שנחשדו בחוסר נאמנות למשטר. זה היה החוק הגזעני הראשון בגרמניה שיושם מתוך מגמה לבודד את היהודים ולהוציאם ממעגל החיים הגרמני. החוקים הראשונים גזרו על פיטורי יהודים ממשורות ציבוריות, הרחקת יהודים מעבודה במערכת המשפטית ובפרופאה הציבורית וכן נאסר על היהודים לשרת בצבא הגרמני שהוחל בשיקומו. ברחבי הרייך התקיימו טקסים של שרפת ספרים בפומבי. ספרים רבים נשרפו אך ורק מפני שמחבריהם היו יהודים. בספטמבר 1935 נחקקו "**חוקי נירנברג**" שבעקבותיהם הפכו היהודים לאזרחים מדרגה שנייה

1 באפריל 1933, חיילי אס אה נציבים לפני חנות הכלבו N. Israel ובידיהם טלטים: "ישראלים! האנו של צמחכ! אל תקנו מיהודים!". עב שתרפיל האלחמה יעצבו את גרמניה למטה אס אה

אולימפיאדת ברלין 1936

שנתיים לפני עליית הנאצים לשלטון קבע הוועד האולימפי הבינלאומי שהאולימפיאדה האחת עשרה תתקיים בשנת 1936 בברלין. כאשר עלה היטלר לשלטון היא שוכנע כי לאולימפיאדה, ככינוס בינלאומי של ספורטאים, יש ערך תעמולתי רב לגרמניה הנאצית. הוא העריך שהאולימפיאדה תסייע להעניק הכרה חוקית בינלאומית למשטר הנאצי ולכן הסכים לקיימה ואף התחייב לא לפגוע במשתתפיה על רקע גזעם. במסגרת ההכנות לאירוח האולימפיאדה נבנו מגרשי ספורט, מתקני אירוח והוסרו השלטים שאסרו כניסת יהודים לגנים ציבוריים, לאולמות תיאטרון וכדומה. באולימפיאדת ברלין זכתה גרמניה במרבית מדליות הזהב - שלושים ושלוש לעומת עשרים וארבע מדליות שזכתה בהן ארצות הברית. בעיני המשטר הנאצי היו הישגים אלה הוכחה לעליונות הגזע הארי. אחד האירועים המביכים ביותר עבור המשטר הנאצי באולימפיאדה זו הייתה זכייתו של הרץ השחור המהיר ג'סי אוונס במדליית הזהב בקפיצה לרוחק - 8.16 מטרים. לאחר ניצחונו מיהר היטלר לעזוב את האיצטדיון ולא השתתף בטקס הענקת המדליה לזוכה.

בטקס חלוקת המדליות התחבקו אוונס ולונג, אולם החברות לא החזיקה מעמד זמן רב, שכן לונג נהרג באירועי העולם השנייה בשנת 1943.

האנשלוס 1938

בשנתיים הראשונות לשלטונו, ניסה היטלר להציג את גרמניה כמדינה שוחרת שלום והסתיר את כוונותיו האמיתיות. עם זאת, בהמשך החל היטלר להתקדם לעבר מטרותיו בזירות, כדי לבדוק את תגובת מעצמות המערב. כאשר נוכח לדעת כי מעצמות המערב נוקטות "מדיניות פיוס", החרף היטלר את צעדיו, עד לסיפוח שטחים ואף מדינות שלמות. בכריז היטלר כי מבחינתו חוזה ורסאי מבוטל וגרמניה תחזור להתחמש ותגדיל את צבאה. ב-1936 פלש הצבא הגרמני לחבל הריין המפורז. הצעד הראשון שעשה היטלר לאיחוד העמים הגרמניים היה האנשלוס בשנת 1938, סיפוח את אוסטריה לרייך השלישי. רוב האוסטרים קיבלו את פני היטלר כמשחרר. אוסטריה סופחה לגרמניה ללא שפיכות דמים. משמעות הסיפוח הייתה עצומה. גרמניה התעצמה עד מאוד - כל המשאבים, התעשייה והחימוש האוסטריים עברו לרשותה. המעצמות לא מנעו את הסיפוח, בתקווה כי היטלר יסתפק בסיפוח אוסטריה וחבל הסודטים (מצ'כוסלובקיה), ולא ישתלט בכוח על שטחים נוספים. רק לא עוד מלחמה, הייתה התחושה הרווחת באותם ימים.

אלמנית אוסטריה מצביעה באומץ יד ובהתרגשות לקראת כניסתו של היטלר לוינה בירת אוסטריה

הסכם מינכן 1938

בעקבות ההצלחה הגדולה בסיפוח אוסטריה נתן היטלר את דעתו לחבל הסודטים בצ'כוסלובקיה, שרוב תושביו היו דוברי גרמנית. בעידודו הציגו מנהיגי הגרמנים הסודטים תביעות לאוטונומיה, שממשלת צ'כוסלובקיה לא יכלה להיענות להן. היטלר מצדו מחה על הדיכוי האכזרי של בני עמו בארץ זו ואיים בפעולה. הפעם התערבו מעצמות המערב, בריטניה וצרפת: על-מנת להבטיח "שלום בדורנו", כלשונו של רה"מ הבריטי נוויל צ'מברליין, כפו על צ'כוסלובקיה למסור את חבל הסודטים לגרמניה. הסכם מינכן נחתם בספטמבר 1938, וצ'כוסלובקיה התפוררה בתוך זמן קצר והפכה כולה לנחלה גרמנית. כתגובה לצעדים אחרונים אלה, ערבו הבריטים והצרפתים לביטחונה של פולין, שנראה היה שהיא הבאה בתור.. מבוקשם של תושבי אירופה היה אחד- רק לא עוד מלחמה!

3 מ'הרלין בהצגתו ממוינת ב-30 בספטמבר 1938 אולם את פיסת הניי שבה התחייבות של בריטניה ושל ארצות הברית לא נאמרה זו כגזר רשות. באירועי הזמן הפך הביטוי "מדיניות מינכן" לכינוי למדיניות פיוס כלפי כוחן עקבם.

הסכם ריבנטרופ-מולוטוב 1939

שבעה ימים בלבד לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה נחתם אחד ההסכמים החשובים והקטלניים בהיסטוריה - הסכם ריבנטרופ-מולוטוב (על שם שרי החוץ הסובייטי והגרמני, ויצ'סלאב מולוטוב ויוזאכים פון ריבנטרופ). ההסכם כלל שני חלקים: החלק הראשון היה חוזה כלכלי בהיקף כספי של 200 מיליון רייכסמארק, שנחתם ב-19 באוגוסט 1939, לפיו התחייבה גרמניה למכור ציוד, מכונות ומוצרים לברית המועצות, תמורת אספקת מצרכי מזון וחומרי גלם. החלק השני שנחתם ב-23 באוגוסט 1939 היה הסכם אי-תוקפנות בין שתי המדינות לתקופה של 10 שנים, לפיו הן התחייבו שלא לתקוף זו את זו, ולא לסייע לאחרים לעשות זאת. בהסכם הסודי סיכמו היטלר וסטלין כי במקרה של פלישה גרמנית לפולין, תחולק פולין בין גרמניה לברית המועצות. העולם הזדעזע ונחרד מן ההסכם. הדמוקרטיות האירופאיות של שנות השלושים סמכו על המשאבים העצומים של רוסיה הקומוניסטית ועל עוינותה לנאצים, כדי שישמשו מעצור לשאיפות לכיוון מערב של אדולף היטלר. ב-1 בספטמבר 1939, שבוע ימים בלבד לאחר החתימה על ההסכם, גרמניה החלה במתקפה על פולין וב-17 בספטמבר ברית המועצות הצטרפה. פעולה זו מציינת את פתיחתה של מלחמת העולם השנייה באירופה, לאחר שבריטניה וצרפת מימשו את התחייבותן בברית ההגנה שלהם עם פולין והכריזו מלחמה על גרמניה ב-3 בספטמבר 1939

מולוטוב חותם על ההסכם,
מאחוריו נראים ריבנטרופ וסטלין.

הבליצקריג

הדוגמה הראשונה לשימוש ב"מלחמת בזק" ("בליצקריג") נראתה בעולם עם פלישת הגרמנים לפולין. הצבא הגרמני המודרני, חמוש בטנקים ומסתייע בחיל אוויר מתקדם (הלופטוואפה) נלחם בצבא אמיץ אך עם זאת מיושן. מול חיל שריון גרמני חזק ומיומן עמד חיל פרשים פולני מיושן שלא היווה יריב הולם לכוחות השריון הגרמניים. חיל הפרשים הזה נרמס (תרתי משמע) תחת גלגלי הוורמאכט (הצבא הגרמני) במהירות מבהילה תוך שבועות ספורים. דבר זה הביא לתדהמה בעולם כולו. עקרונותיה של לוחמת הבליצקריג מבוססים על תנועה והתקדמות מהירה תוך ניצול כוח האש הגדול של כלי רכב ממונעים: טנקים ומטוסים, שנועד לשבור את קווי ההגנה של היריב, להשתלט על נקודות מפתח, ובכך להביא להכרעה מהירה של הקרב. למפציצי הצלילה ה"שטוקה" של הלופטוואפה צורף צופר, שאותו הפעילו הטייסים בעת הצלילה להפצצה, על מנת ליצור אפקט פסיכולוגי מרתיע

שימוש מושלם במתקפת לוגיסטיות ותואכות לחימה - אספקה,
קשר, חימוש, באופן שיאפשר תנועה מהירה של הכוחות.
במאבק זה בין חרבו של הפיש לאנק, היה בכוח כי האנק ניצח

וינסטון צ'רצ'יל

באפריל 1940 כבשה גרמניה את דנמרק ונורווגיה. בעלות הברית הנחיתו כוחות בצפון נורווגיה במהלך כושל לכיבוש צפון נורווגיה עקב כיבוש דרום המדינה על ידי הגרמנים, אולם ההיענות לא הייתה מהירה דיה. בעקבות כישלון זה ועוד שורה רבה של כישלונות מבצעיים מצד הממלכה המאוחדת, התפטר ראש ממשלת בריטניה, צ'מברלין והוחלף ב-10 במאי על ידי צ'רצ'יל שהנהיג מדיניות נמרצת יותר. בשעה קשה זו, החיו הנאומים שנשא צ'רצ'יל את התקווה בלב העם, והיוו מופת לאומנות הנאום בשפה האנגלית. תדמיתו המוצקה, אות ה"וי" שנהג לסמן באצבעותיו (האות הראשונה למילה האנגלית "Victory" - "ניצחון"), והסיגר אותו נהג לעשן, היוו סמלים שנוצלו היטב לתעמולת המלחמה, שהראתה כי בראש ממשלת אנגליה ניצב אדם איתן, שאין להפחידו בנקל. צ'רצ'יל היה פרו-ציוני ותמך ביישוב היהודי בארץ ישראל ובהמשך במדינת ישראל. הוא זכה בפרס נובל לספרות על ספרי ההיסטוריה שכתב, ומעט לפני מותו הוכרז כאזרח כבוד של ארצות הברית, כבוד שניתן רק לשבעה אישים נוספים מאז ומעולם. במספר סקרי דעת קהל הוכתר צ'רצ'יל לבריטי "הגדול ביותר בכל הזמנים". הוא נחשב לאדריכל הניצחון על גרמניה הנאצית ולאחד מגדולי המדינאים והרטוריקנים במאה ה-20.

נבדע בחיבתו המועצת אלברטו. באשר שאלו את
נרסאו האם סר וינסטון אלברטו? הוא ענה בצחוק,
"אין סיכוי, אל אלברטו לא יבוא לשתות כל כך
הרבה"

כיבושי ארצות השפלה 1940

במאי 1940 כבשה גרמניה את בלגיה, לוקסמבורג והולנד. כיבושים אלו אפשרו לגרמניה לפלוש לצרפת גם מצפון מזרח, וכך לעקוף את קו הביצורים הצרפתי - קו מאז'ינו, שנועד למנוע מגרמניה לפלוש לצרפת. הכוחות הבריטים שהונחתו בצרפת במטרה לסייע ללחימה, נותרו מנותקים בצפון צרפת ועמדו חסרי אונים מול התקדמותם המהירה של הגרמנים כשאין בידם להשפיע על המערכה. עיקר הכוח של בעלות הברית היה נצור על חופי דנקרק, אך הגרמנים השעו את המתקפה הקרקעית, תקפו בעיקר מן האוויר ונמנעו מלחסל את שארית הכוח הבריטי והצרפתי (היסטוריונים דנים בסיבות "פקודת העצירה" עד היום). חיל הים הבריטי וסירות פרטיות הצליחו לחלץ כ-338,000 חיילים בריטיים וצרפתים מחוף דנקרק לממלכה המאוחדת במשך כשבוע במבצע שנקרא "מבצע דינמו". "רוח דנקרק" הייתה רוח של עמידה איתנה ועיקשת אל מול האויב הגרמני, אך גם סימלה את אחת התבוסות הגדולות בהיסטוריה של הצבא הבריטי. בנאומו "נילחם בחופים" ציין צ'רצ'יל כי "מלחמות אין מנצחים באמצעות פינויים".

סיפור הפינוי בדנקרק הופיע
באוסקר רב של ספרים וסרטים

כיבוש צרפת 1940

ביוני 1940 הכוח הגרמני נכנס לפאריס וגם צרפת נפלה לידי גרמניה הנאצית. על פי הסכם הכניעה חולקה צרפת לשני אזורים: החלק הצפוני (כולל העיר פאריס) היו תחת שלטון כיבוש גרמני ובחלק הדרומי, הוקם "משטר וישי" (על שם העיר בה שכנו השלטונות בדרום צרפת- וישי), שהתנהל כביכול כמדינה עצמאית בהנהגתו של הגנרל פטן, משתף פעולה עם גרמניה הנאצית. כיבוש של כמעט כל מערב וצפון אירופה בידי הנאצים עורר פחד ובהלה בקרב הבריטים ורבים, ביניהם הקצינים הבכירים ביותר, האמינו שפלישה קרקעית היא רק עניין של זמן. צ'רצ'יל הורה על הכנות ללחימה מתמשכת מול גרמניה, ובנוסף נשא מספר נאומים כדי לחזק את המורל ורוח הלחימה בעם הבריטי:

"אנו נילחם בימים ובאוקיינוסים, אנו נילחם בביטחון וכוח גובר באוויר, אנו נגן על האי שלנו, בכל מחיר, אנו נילחם על החופים, נילחם על מקומות הנחיתה, אנו נילחם בשדות, ברחובות, אנו לעולם לא ניכנע..."

תצלומים רבים שצולמו באהלך ביקוח של היטלר בפריז
יום לאחר שחתמה צרפת על כניעתה לאלמניה הנאצית,
שימשו כחומר תעמולה לנציחון על צרפת ומערכ אימפריה.

הבליץ על לונדון 1940

ב-7 בספטמבר 1940 החל הבליץ על לונדון, גל ההפצצות ההרסני על העיר לונדון בידי הלופטוואפה, חיל האוויר של גרמניה הנאצית. הבליץ היה הניסיון של היטלר להוציא את בריטניה אל מחוץ למלחמה ולגרום לה להתחנן שהצבא הנאצי יפסיק. מדי לילה תקפו מאות מטוסים גרמניים את לונדון והפגינו את השכונות והאזרחים של לונדון באכזריות מקפיהא. בשרשרת פעולות גבורה של טייס בריטי בשם ריי הולמס, הוא הצליח למנוע את הפצצת **ארמון באקינגהם** על ידי הגרמנים ובכך להפיח תקווה ואמונה ולעודד את רוח כל הממלכה. הבליץ גרם למותם של 43,000 אזרחים, ולחורבנם של למעלה ממיליון בתים, אולם מטרתו האסטרטגית לא הושגה: בריטניה לא נכנעה ולא הוכנה הקרקע לפלישה קרקעית. רוחם של הבריטים לא נפלה וגם תחת ההפצצות הם המשיכו בחייהם, חפרו מקלטים בגינות או הסתתרו במנהרות של הרכבת התחתית. בינתיים הפילו מטוסי חיל האוויר הבריטי עוד ועוד מפציצים ומטוסי קרב של הצבא הנאצי והלילות האדומים של הבליץ הלכו והתמעטו, עד שהסתיימו סופית. באותה עת התנהלו במרץ ההכנות הגרמניות **למבצע ברברוסה**. היטלר ייחס חשיבות רבה יותר למבצע זה, ופחת מספר המטוסים שהוקצו למתקפה על בריטניה.

ביונים אוקטובר 1940
החורבן שנשם ללונדון בערים שנשאו היה
בהקפים חסרי תקדים, וכך בשנות ה-80, אומלל
א-40 שנה לאחר ההפצצות, הסתיימו עבודות פינוי
ההרסות והכנייה!

מבצע ברברוסה, המבצע היבשתי האדולף היטלר שנקרא בשם "אופלר". התמונה נלקחה מהסרט "המבצע" שנקרא היבשתי האדולף היטלר שנקרא בשם "אופלר".

ב-22 יוני 1941 הוציא סטלין את צבא ברית המועצות למלחמה נגד גרמניה הנאצית. סטלין נשבע לנצח את הנאצים.

האינצידנטים של 22 ביוני 1941, שבהם גרמניה הנאצית פלשה לברית המועצות. המפתח המוצג מפרט את המבצע.

תצלום המלחמה של 22 ביוני 1941, שבו נראה את הצבא הגרמני פולש לברית המועצות. התצלום מוצג במוזיאון המלחמה.

האידאולוגיה הנאצית ראתה בעמים הסלאביים בני אדם נחותים מטבעם, שנועדו במקרה הטוב, לשרת את גזע האדונים הארי. לפי חזונו של היטלר מזרח אירופה הייתה אמורה לשמש **מרחב מחיה** ("לבנסראום") של הרייך הגרמני, והאוכלוסייה המקומית אמורה הייתה להשתעבד למתיישבים האריים, שייושבו במזרח. לכך יש להוסיף את השנאה האידאולוגית העמוקה שחש היטלר כלפי הקומוניזם. כבר בשנת 1923 בספרו **מיין קאמפף** כתב היטלר על כוונתו להשמיד את ברית המועצות.

היטלר הציע לקרוא למבצע המתוכנן בשם "מבצע ברברוסה", על שמו של פרידריך ברברוסה, קיסר האימפריה הרומית הקדושה במאה ה-12. מטרת המבצע הייתה להכניע את ברית המועצות באמצעות השמדת כוחות הצבא האדום, כיבוש מרכזי השלטון של ברית המועצות, והשתלטות על משאביה הכלכליים והתעשייתיים. תוכנית המבצע קבעה שיש להשיג יעדים שאפתניים אלו תוך כארבעה חודשים בלבד, לפני כניסת החורף של שנת 1941, באמצעות שורת מבצעי בזק צבאיים.

במהלך החודשים שקדמו לפלישה הנאצית לברית המועצות, הגיעו אל יוסיף סטלין - שליטה של ברית המועצות ומי שנחשב לאחד מגדולי העריצים של המאה העשרים. - התרעות רבות ממקורות שונים, על המתקפה הגרמנית הצפויה. הוא נטה לפטור חלק גדול מההתרעות המודיעיניות, במיוחד ההתרעות שהגיעו ממקורות מודיעין בריטיים, כניסיון של ההנהגה הבריטית לסכסך בין ברית המועצות לגרמניה הנאצית, ולגרור אותן למלחמה שתשרת את האינטרסים של בריטניה.

בשעה 03:15 (שעון גרמניה) ב-22 ביוני 1941 פלשו כארבעה מיליון חיילים של מדינות הציר לשטח ברית המועצות. הגרמנים התקדמו משלושה כיוונים שונים בו זמנית. בצפון התקדם הצבא לכיוון העיר לנינגרד, ערש המהפכה הקומוניסטית, בדרום לכיוון אוקראינה, אסם התבואה של אירופה, ובמרכז לכיוון העיר מוסקבה-המרכז השלטוני של המדינה.

המתקפה הגרמנית הפתיעה לחלוטין את הנהגת ברית המועצות ואת הצבא האדום, ובמהלך החודשים הראשונים שלה, הצליח הצבא הגרמני להשתלט על חלקים גדולים משטח ברית המועצות האירופאית ולהנחיל שורת תבוסות קשות לצבא הסובייטי. חיל האוויר הסובייטי הושמד ברובו בשלבים הראשונים של הלחימה (בשעות הראשונות של הפלישה הושמדו כ-1,200 מטוסים על הקרקע), והצבא האדום חסר הניסיון התקשה להתמודד עם הטקטיקה החדשה של הבליצקריג, שהופעלה על ידי הגרמנים באותה יעילות קטלנית בה הופעלה בצרפת ובמקומות אחרים.

בנסיגתם השאירו הרוסים "אדמה חרוכה", כלומר הם החריבו את התשתיות באזורים שעמדו ליפול לידי הצבא הגרמני כדי למנוע ממנו אמצעי קיום. הרוסים שרפו שדות ומחסני תבואה, פוצצו מסילות ברזל, גשרים ודרכים ולמעשה החריבו כל דבר שלא הצליחו להעביר מזרחה תוך כדי נסיגתם הבהולה ובכך ניתק את הצבא הגרמני ממקורות האספקה שלו.

אולם אף על פי כן, מבצע ברברוסה נכשל בהשגת יעדו העיקרי, הכניעת ברית המועצות. מתקפת הנגד הסובייטית באזור מוסקבה, שהחלה בראשית דצמבר 1941, סתמה את הגולל על התוכנית הגרמנית להשיג הכרעה מהירה של המלחמה נגד ברית המועצות. הצלחת הצבא האדום לבלום את התקדמות הצבא הנאצי לעבר מוסקבה, ולאחר מכן אף לאלץ אותו לסגת מאות קילומטרים לאחור, הייתה אחת מנקודות המפנה המרכזיות במלחמת העולם השנייה.

פרל הארבור 1941

המתקפה על פרל הארבור הייתה מתקפת פתע של האימפריה היפנית על הבסיס האמריקאי בפרל הארבור שבהוואי, בבוקר יום ראשון, 7 בדצמבר 1941, במהלך מלחמת העולם השנייה. בתקופת המלחמה שימש נמל פרל הארבור כבסיס המרכזי של חיל הים של ארצות הברית באוקיינוס השקט. את המתקפה ביצעו 350 מטוסים של הצי הקיסרי היפני, בשני גלי תקיפה, שהמריאו מנושאות מטוסים. כמה שעות אחרי המתקפה הכריזה יפן מלחמה על ארצות הברית. בתקיפת פתע זו איבדה ארצות הברית 12 ספינות מלחמה, 188 מטוסים ו-2,459 חיילים ואזרחים, אולם נושאות המטוסים וצי הצוללות לא נפגעו, כיוון שלא עגנו בבסיס באותה עת. למחרת המתקפה היפנית, ב-8 בדצמבר 1941, הודיעו ארצות הברית הולנד ובריטניה על הכרזת מלחמה רשמית על יפן, והקונפליקט העולמי של מלחמת העולם השנייה התרחב על פני כל שטחו של האוקיינוס השקט.

חילוף ניצולים ברכס אונית המערכה וסט ויכ'ניה עולה באש.

בטלות הברית

הציבור האמריקאי, שהיה מפולג לגבי מידת המעורבות של ארצות הברית במלחמה באירופה, התאושש מהר מהלם המתקפה בפרל הארבור והתאחד כולו סביב הקריאה לנקום ביפן, בהיטלר ובפשיזם. קריאת הקרב של לוחמי ארצות הברית מאז אותו יום הייתה "זכרו את פרל הארבור". ההתקפה על פרל הארבור נצרבה בתודעה האמריקאית כאירוע של קלון לאומי, והיא נחשבת לכישלון המודיעיני הגדול ביותר בתולדות ארצות הברית, עד פיגועי 11 בספטמבר. עם הצטרפותה של ארה"ב ויפן למלחמה נוצרו למעשה שתי הקואליציות שנלחמו זה בזה, בעלות הברית אל מול מדינות הציר. המדינות העיקריות בציר היו גרמניה, איטליה ויפן. בעלות הברית העיקריות היו הממלכה המאוחדת, ברית המועצות וארצות הברית.

קרב אל עלמיין 1942

בקיץ 1942 הגיע "הקורפוס האפריקני" (קורפוס = יחידה צבאית), בפיקודו של ארווין רומל, עד אל-עלמיין שבמצרים. הבריטים פתחו בהתקפה אדירה על העמדות הגרמניות בחזית אל-עלמיין. במשך יותר מעשרה ימים התחולל קרב שריון גדול שבסיומו הצליחו הבריטים לשבור את צבאו של רומל ולפרוץ את העמדות הגרמניות. הכוח הגרמני נהדף ממצרים בנובמבר 1942 ובחודשים הבאים כבשו הבריטים את לוב ותוניסיה, מה שסילק את הסכנה הנאצית מהמזרח התיכון ומהיישוב היהודי בארץ ישראל. לתוצאת קרב זה נודעה חשיבות רבה. הייתה זו הפעם הראשונה שבה ספג צבא היבשה של גרמניה תבוסה. הניצחון הבריטי חיזק את ביטחונן העצמי של בעלות הברית והגביר את אמונן כי ניצחון על גרמניה אפשרי.

בנייטים באן שאול סלעי בחיפה, שהוצבו על ידי הבריטים כחלק מהערכות לבואם של האלמנים. תקופה זו בא"י מכונה באחקר "מאתיים ימי מרבה"

פיצוח האניגמה

מכונת האניגמה הייתה מכונת הצפנה גרמנית שהנאצים האמינו במהלך מלחמת העולם השנייה שלא ניתן לפצחה. המכונה תוכננה כך שמספרן העצום של אפשרויות ההצפנה יקשו על פענוח הצופן, אפילו אם האויב יתפוס את אחד המכשירים שלה. למעשה, היו למכונה 158,962,555,217,826,360,000 אפשרויות כוונון. יש הערכות שהיה לוקח בסביבות 20 מיליון שנים לעבור על כל האפשרויות. אחד השותפים העיקריים לפיצוח ה"אניגמה" היה בריטי בשם **אלן טיורינג** מי שנחשב לאבי מדעי המחשב והבינה המלאכותית. על בסיס התפיסה המתמטית של טיורינג, פיתחה המחלקה את המחשב אשר סייע לבריטים לפענח חלק גדול מתשדורות האלחוט המוצפנות של הצבא הגרמני, ולהפיק מהן מידע בעל חשיבות אסטרטגית עצומה. הידע שנצבר בפרויקט זה שימש בסיס לפיתוח טכנולוגיית המחשבים בבריטניה ובארצות הברית.

מכונת אנאגמה שהייתה בשימוש הצי האמריקאי באחזקת השולח השנייה

קרב סטלינגרד 1942

לקראת אביב 1942 התאושש הצבא הגרמני בחזית המזרחית מהאבדות הכבדות, שספג במהלך תשעת החודשים הראשונים של המלחמה נגד ברית המועצות, קיבל תגבורות ניכרות והיה מוכן לחדש את המתקפה. החל מקיץ 1942 החלו הגרמנים בהתקפה בכוחות גדולים על העיר סטלינגרד, ההתקפה נועדה לפרוץ את הדרך לכיוון הרי הקווקז העשירים במאגרי נפט גדולים. על העיר הוטל מצור, אך הגרמנים לא הצליחו לכבוש אותה. המפנה החל בנובמבר 1942, כאשר התאוששו הרוסים ויצאו בכוחות מוגברים למתקפת נגד. הם הצליחו לנתק את מסילת הברזל דרכה הועברה האספקה אל הצבא הגרמני, ובסוף נובמבר 1942 הצליחו לכתר את הצבא הגרמני. עד תחילת פברואר 1943 הושלמה הכרעתם של הכוחות הגרמניים שכותרו בסטלינגרד כאשר למעלה מ-300,000 חיילים נהרגו או נפלו בשבי. מפלת הגרמנים בסטלינגרד הייתה ראשיתו של המפנה המכריע במלחמה שבין גרמניה לברית המועצות. הניצחון בסטלינגרד העלה את מורל העם והצבא בברית המועצות, וחיזק את האמונה ביכולת לנצח את הצבא הגרמני ולשחרר את האדמה הכבושה של ברית המועצות. כתוצאה מהניצחון בסטלינגרד נפרצו הקווים של גרמניה בחזית המזרחית והחלה התקדמות של הצבא הסובייטי מערבה והדיפת הצבא הגרמני.

חייל סובייטי באדי חורף מתכוון להטיל רימונים.

ספטמבר 1942

שיירת שבויים גרמנים, 1943. הניצחון הסובייטי במערכה באזור סטלינגרד, היה אולי נקודת המפנה האסטרטגית ביותר במלחמת העולם השנייה

הפלישה לנורמנדי 1944

הפלישה לנורמנדי (שם קוד: "מבצע אוברלורד") הייתה פלישה דרך הים של צבאות בעלות הברית המערביות בחופי נורמנדי שבצרפת הכבושה, שהתרחשה ב-6 ביוני 1944 עד 30 ביוני 1944. ביומה הראשון של הפלישה נחתו כ-156,000 חיילים של בעלות הברית מהים ומהאוויר על אדמת נורמנדי, בסיוע כ-12,000 כלי טיס וכ-6,939 כלי שיט. היה זה מבצע הנחיתה הימי הגדול בהיסטוריה.

הפלישה לנורמנדי מסמנת את פתיחתה של חזית שנייה במלחמה נגד גרמניה, ואת ראשית הקץ של גרמניה הנאצית. בחודשים שקדמו לפלישה ניהלו בעלות הברית מבצעי הונאה מורכבים שסייעו להטעות את הגרמנים בדבר מועד הפלישה ומיקומה. הפיקוד העליון של גרמניה, שצפה פלישה מאנגליה, החל כבר ב-1942 להקים את החומה האטלנטית, מערך ביצורים אדיר שהשתרע על פני אלפי קילומטרים לאורך חופי מערב אירופה, ונועד לעצור כל ניסיון נחיתה מהים.

במהלך השבועות הבאים פילסו כוחות בעלות הברית, שנהנו מיתרון מספרי גדול בחיילים ובציוד על הכוחות הגרמניים בנורמנדי, את דרכם באיטיות רבה, אך בבטחה אל עומק היבשה, אל מול התנגדות עיקשת מצד הכוחות הגרמנים שעשו כל מאמץ כדי לעכב ולהאט את התקדמות כוחות בעלות הברית. הפלישה לנורמנדי הייתה אחד האירועים החשובים ביותר בדרך לניצחון על גרמניה הנאצית. ניצחון זה הושג תוך 11 חודשים מיום הפלישה, ב-8 למאי 1945.

גנרל אייזנהאואר - המפקד העליון של כוחות בעלות הברית ביבשת איירופה - משוחח עם צנחנים מהדיוויזיה האוטסט ה-101, שעות ספורות לפני הפלישה.

"אל תחזק מלחמות האוויר"

תצלום מפרסם שצולם על ידי צלם משמר החופים האמריקני בשנת הפלישה לנורמנדי. בתמונה ניתן לראות את חיילי הכאים של ארבי"ב, נוחתים בחוף אומהה

כניעת גרמניה 1945

לקראת סיום מלחמת העולם השנייה, גרמניה הנאצית התמוטטה אל מול התקדמות הצבא האדום ממזרח וצבאות בעלות הברית ממערב. בסוף אפריל החלו כוחות הצבא האדום לחדור לברלין. ב-30 באפריל התאבד הפיהרר אדולף היטלר יחד עם אשתו הסריה אווה בראון בפיהררבונקר בברלין. בצוואתו הפוליטית הצדיק היטלר את התפשטות גרמניה למזרח, האשים במפלה את היהודים, והוקיע את ראשי הצבא והמפלגה, כהרמן גרינג והיינריך הימלר כבוגדים, שכן רצו לנהל משא ומתן עם בעלות הברית. למחרת פורסם ברדיו הגרמני שהיטלר נהרג בקרב מול הצבא האדום כחלק מהתעמולה הנאצית של סוף המלחמה. העיר ברלין נכנעה לסובייטים ב-2 במאי, ודגל ברית המועצות הונף מעל בניין הרייכסטאג. (בתמונה המקורית מבצבים שני שעונים על ידו של החייל שתומך במניף הדגל, שהיו ככל הנראה שלל ביזה. על מנת שלא לבייש את הצבא האדום רוטשה התמונה ואחד השעונים הועלם).

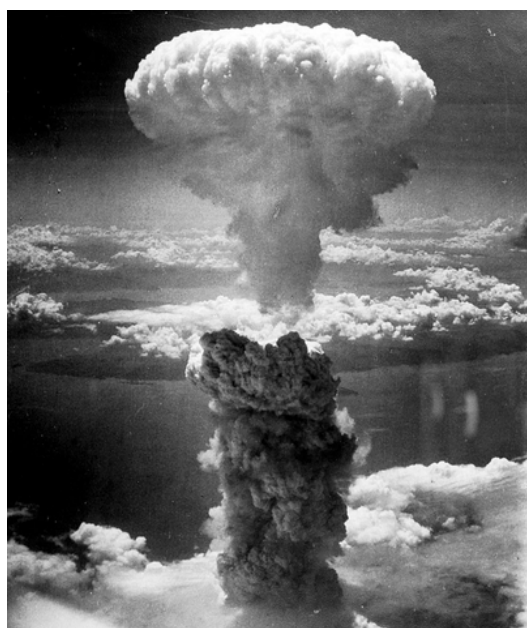
חיילי הצבא האדום מניפים את הדגל הסובייטי מעל בניין הרייכסטאג

הירושמה ונגאסקי 1945

עם כניעתה הסופית של גרמניה, במאי 1945, ארה"ב עברה להתרכז בחזית האוקיינוס השקט. היפנים, למרות הפסדים משמעותיים בקרבות נגד הכוחות האמריקנים, לא היו מוכנים להיכנע בשום אופן ותכננו מאבק ברוטלי על כל סנטימטר של אדמת מדינתם. בתקופה זו החלו היפנים לעשות שימוש נרחב גם בטקטיקת הקמיקזה שגרמה לאבדות כבדות בקרב כוחות הצי האמריקאי. ערב הטלת פצצת האטום, העריך המודיעין האמריקאי כי לרשות היפנים עומדים עדיין אלפי מטוסים (רובם מדגמים מיושנים), שניתן להסב בקלות יחסית לתקיפות קמיקזה.

נוסאות האטומים "בונקר היל" זמן קצר לאחר שנפגעה מסני האטומי קמיקזה ב-11 במאי 1945 בזמן קרב אוקינאווה. בהתקפה נהרגו 389 מלחים מתוך צוות כולל של 2,600 איש קמיקזה (מילות: "יוח אלוהית") הוא כינוי שניתן במלחמת העולם השנייה לאישים מתאבדים יפנים שהתבססו עם האטומים העצומים בזמן קרב ספינות אמריקאיות על מנת לנצח בהן.

תמונת הפטרייה של פצצת "איש שמן" שהטלה על נגאסקי, 9 באוגוסט 1945, ב-15 באוגוסט 1945 נכנעה האימפריה היפנית ובכך באה לסיומה מלחמת העולם השנייה.

עד לאותו שלב, למרות הניצחונות האמריקניים בחזית, עוד לא דרכה כף רגלם של חיילי ארה"ב על אדמת יפן. כולם ידעו שהקושי שהיה עד לאותו הזמן בלחימה, לא מתקרב ברמתו למה שיקרה כאשר תתרחש פלישת הכוחות הרגילים לשטח. התכנית האמריקנית לפלישה - "מבצע קריסה" - הייתה מוגבלת מאוד, עקב הגאוגרפיה של האיים היפניים. ליפנים עצמם היה ברור היכן הפלישה תתרחש. ההערכות המקדימות לכמות הנפגעים האמריקנים במבצע, הגיעו למיליונים (לפחות חצי מיליון), כאשר היפנים, חיילים ואזרחים כאחד, היו צפויים לאבד הרבה יותר.

נשיא ארצות הברית הארי טרומן בחר להשתמש בפצצת האטום שזה עתה נוסתה במדברות מקסיקו בארצות הברית. פצצת האטום שכונתה "ילד קטן" הוטלה על העיר הירושמה ב-6 באוגוסט 1945, פצצה גרעינית נוספת, שכונתה "איש שמן", הוטלה על העיר נגאסקי שלושה ימים לאחר מכן, ב-9 באוגוסט 1945. הטלת שתי פצצות האטום על יפן הייתה השימוש המבצעי הראשון - והיחיד - שנעשה בנשק גרעיני עד היום. בשתי הפצצות אלו נהרגו כ-135,000 יפנים.

עד היום החלטתו של הארי טרומן שנויה במחלוקת: האם נחוץ היה להשתמש בפצצת האטום, ובכך לגרום למוות של 135,000 אזרחים, או לפלוש בקנה מידה גדול שיגרום להמשך המלחמה (על פי ההערכות המקובלות) עד ל-1947, ולאבדות כבדות לצדדים הלוחמים. ב-15 באוגוסט 1945 נכנעה האימפריה היפנית ובכך באה לסיומה מלחמת העולם השנייה.

והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא
מגבעות ונהרו אליו כל הגוים. וחלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה
אל הר ה' אל בית א-להי יעקב וידנו מדרכיו ונלכה בארחתיו כי
מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם. ושפט בין הגוים והוכיח לעמים
רבים וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל
גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה.